

Мендрін Олексій Вікторович

Особливості впливу етнокультурних факторів на формування макрополітичної ідентичності в Україні

УДК 32:316.344.8(477)
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.9>

Мендрін Олексій Вікторович
здобувач вищої освіти ступеня
доктора філософії кафедри політології
та міжнародних відносин
Маріупольського державного
університету
пр. Будівельників, 129а, Маріуполь,
Донецька область, Україна

Розглянуто впливи етнокультурних чинників на конструювання макрополітичної ідентичності в Україні. Актуальність дослідження зумовлена сукупністю факторів, серед яких – відсутність внутрішньої консолідації макрополітичної спільноти, чіткої політичної програми з її формування. Водночас актуалізують проблему конструювання макрополітичної ідентичності наслідки слабо рефлексованої реакції на зовнішню агресію.

Метою статті виступає дослідження впливу на процес формування макрополітичної ідентичності в Україні етнокультурних чинників. Задля досягнення мети вирішено такі завдання: розглянути історичні передумови, що зумовили сучасні умови залучення культурних критеріїв до формування макрополітичної ідентичності; досліджений вплив, що його чинять етнокультурні чинники на ідентитарні процеси в Україні; визначено інституціональні способи етнічної мобілізації (управління етнокультурним розмаїттям), які не суперечать завданням забезпечення консолідації сучасної української макрополітичної спільноти.

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження виступає конструктивістська парадигма. Застосування загальнонаукових методів аналізу, синтезу, компаративного та історичного аналізу, а також узагальнення отриманих результатів забезпечили досягнення мети дослідження та вирішення поставлених завдань.

Зроблено висновок, що практики конструювання макрополітичної ідентичності, що поширені в Україні, зумовлені комплексом засвоєних протягом ХХ століття теоретичних установок та впливом радянської політики формування ідентичності. Визначено, що такий травматичний досвід за своїм впливом формує певні суспільні настрої, типологічно притаманні як пострадянським, так і певною мірою постколоніальним суспільствам, що суттєво впливає на політичний процес. Зокрема, одним із таких впливів виступає уявлення про примордіальну природу національних рис, суттєве залучення культурних характеристик до вибудовування образу Іншого, а також ресентиментна, за своєю природою, спроба визначити такого Іншого як антагоністичного. Зазначається, що тенденції до іншування на основі культурних критеріїв створюють певні ризики «уявлення» Іншого в політичних кордонах держави, що може негативно позначитись на виробленні стратегії формування макрополітичної ідентичності в Україні.

Ключові слова: Інший, макрополітична ідентичність, мовна практика, Радянський Союз, управління етнокультурним розмаїттям.

Вступ. Розділеність українського суспільства за різними ознаками створює додаткові труднощі для політичного майбутнього, формує загрози розвитку країни. Водночас експертні оцінки, представлені авторитетною вітчизняною аналітичною установою – Центром Разумкова [12, с. 79–81], дають змогу припустити, що Україна не визначилася зі вмістом базових параметрів своєї макрополітичної ідентичності, – різновиду політичної ідентичності, яка позначає різноманітні способи ідентифікації індивідів зі спільнотою, що стоїть за державою.

Зміни, що відбуваються в країні, в тому числі, пов'язані з триваючими військовими діями, загострили і без того істотні соціальні, політичні, культурні суперечності, актуалізували необхідність вибору між наявними варіантами макрополітичної ідентичності і компонентами, що її конституують. Водночас низка параметрів: наслідки слабо рефлексованої реакції на агресію, тенденції до іншування на основі культурних критеріїв, пов'язані із пострадянським станом, які проявляються в публічному просторі, – створюють певні ризики

«уявлення» Іншого, що можуть як знайти відображення у проблемах вироблення стратегії формування макрополітичної ідентичності, так і негативно відбитися на майбутньому розвитку України. Сукупність вищезазначених факторів зумовлює актуальність цього дослідження, необхідність вивчення питання зв'язку факторів культурного розмаїття суспільства та успішності закріплення макрополітичної ідентичності громадян.

Мета та завдання. Метою статті є аналіз впливу етнокультурних чинників на процес формування макрополітичної ідентичності в Україні. Відповідно, завданнями виступають такі: розглянути історичні передумови, що зумовили сучасні умови залучення культурних критеріїв до формування макрополітичної ідентичності; дослідити вплив, що його чинять етнокультурні чинники на ідентитарні процеси; визначити інституціональні способи етнічної мобілізації (управління етнокультурним розмаїттям), які не суперечать завданням забезпечення консолідації макрополітичної спільноти.

Методи дослідження. Концептуальну рамку дослідження, що визначила трактування процесів формування та зміни ідентичності, задала конструктивістська парадигма. Досягнення поставленої мети дослідження забезпечило використання таких загальнонаукових методів, як аналіз, синтез, методи компаративного та історичного аналізу, а також узагальнення отриманих результатів.

Результати. Пошук основ, навколо яких має формуватися макрополітична ідентичність сучасної України, передбачав перегляд не лише змісту тих символів, ідей і положень, що були успадковані від радянської практики формування ідентичності, але й деконструкції радянської політики макрополітичної ідентичності (яка передбачала б не лише видалення символів радянського режиму з публічного простору, а й опрацювання минулого, аналіз властивих йому практик, які дають змогу відтворювати притаманні йому системи відносин і поглядів). Водночас давалось взнаки прагнення частини українського суспільства до продовження перерваної лінії формування української нації, що позначалось на залученні до ідентитарного дискурсу сукупності поширених на початку першої половини ХХ століття способів тлумачення національної держави та розуміння нації, заснованого на ідеях «романтичного націоналізму». Саме останній справив суттєвий вплив на національний рух у країнах Східної та Центральної Європи [1, с. 1–2] та вплинув на інтерпретацію підстав для уявлення національної (етнічної) спільноти, до яких належали чинники мови, культури та історичного минулого.

Притаманне постколоніальним суспільствам прагнення встановити символічні кордони насамперед із колишньою метрополією, мало помітний вплив на символічну, мовну, історичну політики, що проводились в Україні, визначало позицію Російської Федерації (РФ) як «значимого» Іншого. Водночас РФ була з 1991 року актором, який справляв значний вплив на процеси створення макрополітичної ідентичності, що відбувалися в Україні. Серед факторів, які робили її участь успішною, можна особливо зазначити як опору на вже знайомі і зрозумілі установки, сформовані в СРСР, так і ту незначну увагу, яку приділяли цій сфері українські політичні еліти.

Водночас за відсутності ціннісних та політичних критеріїв, що визначають умови формування спільноти «Нас» і, відповідно, підстав для вибудовування кордонів, що відокремлюють від Іншого, актуалізується значення національно-культурних, мовних маркерів, які дозволяють все ж встановити необхідні межі. В умовах постколоніального стану відбувається вибудовування складного образу Іншого, який поєднує в собі кілька характеристик: поряд із темпоральними, стимульованими прагненнями позначити межі проблемного, травмуючого

минулого і, відповідно, всього, що з ним пов'язано, як «чужого», актуалізуються всі різновиди культурних характеристик, які дискурсивно визначаються звільненими від пригноблення і обмежень. Як перші, так і другі, поєднуються з уявленнями про відновлення політичного суверенітету, утворюють комплекс рис, що підсилюють і доповнюють одна одну, відчутно ускладнюючи визначення основної стратегії макрополітичної ідентичності.

В українських умовах зазначені особливості проявилися в спробах дискурсивного вибудовування образу Іншого, що поєднує культурні характеристики з політичними. Приклади таких конструкцій можна знайти як у наукових, так і публіцистичних текстах, вони представлені в публічних виступах відомих журналістів, публічних персон, лідерів думок.

Водночас формування історичної колективної пам'яті, макрополітичної ідентичності, системи важливих для суспільної інтеграції символів та смислів, представлених у вигляді базових для уявлення загального образу «Нас» як громадян держави, мають бути описані як об'єкти управління в процесі реалізації державної політики, а отже, осмислені основними акторами та інтегровані в нові моделі державного та політичного управління.

Вказані зміни до сутнісного наповнення системи державного впливу на зазначені політичні процеси мають враховувати актуальні тенденції розвитку: дотримання принципів демократизму та інклюзивності, що є вимогою з боку громадянського суспільства, яке поступово складається в Україні; узгодження його як зі світовою і, передовсім, європейською практикою (зокрема рекомендаціях Ради Європи) [5], так і з українською специфікою, яка, зокрема, знайшла свій прояв у вимогах щодо: а) зменшення державної участі в суспільно-економічних процесах; б) уникнення від застосування явного, директивного управління, механізмів примусу; в) посилення громадянської кооперації та довіри, формуванні практик горизонтальної, мережевої координації і участі.

На державному рівні можуть формуватись різні підходи до узгодження конфліктуючих інтересів різних культурних (релігійних, мовних та інших) груп всередині суспільства. Як узагальнююче («зонтичне») поняття для позначення різних інституціональних способів етнічної мобілізації можна використовувати поняття управління етнокультурним розмаїттям, тобто відповідну інституалізовану політику, що реалізується у сфері публічного управління й має на меті регулювання та нормування суспільних процесів для забезпечення правового та демократичного розвитку спільноти, що формується з груп із різною етнокультурною ідентичністю. Історичними прикладами таких підходів до управління етнокультурним розмаїттям

можна вважати політику «плавильного котла», мультикультуралізму, інтеркультуралізму тощо. Саме останній дає змогу поєднати зусилля держави та громадянського суспільства у формуванні ідентичності, врівноважити прагнення національних меншин та справедливі вимоги більшості до поваги її культурного спадку та надбань.

Варто звернути увагу й на таку важливу тенденцію, як спроба встановити зв'язок між етнокультурними і темпоральними характеристиками, які досить часто зустрічаються і в ідентитарних дослідженнях, зокрема, пошук в базі Google Scholar за ключовими словами («Україна», «СРСР», «російська мова», «ідентичність»), який навряд чи можна вважати таким, що представляє повну картину в плані обсягу публікацій, дає близько 800 окремих текстів, які задовольняють умовам пошуку.

Окупація Криму та військова агресія РФ на сході України ще більше загострили аргументацію прихильників зазначеної стратегії вибудовування Іншого. Своєрідною відповіддю на ці виклики стало формування доволі потужного дискурсу, в межах якого можна вирізнити кілька дискурсивних позицій. Перша пов'язана із «сек'юритизацією» статусу мови як однієї з найважливіших культурних характеристик, а друга передбачає поступове зміщення референта. У результаті такого зміщення об'єктом сек'юритизації стає антагоністичний Інший, визначений на основі мовних характеристик, що може бути локалізований у політичних кордонах країни.

В українському публічному просторі перша позиція представлена тезами про те, що «двомовність для України – це поцілунок смерті», вона намагається лишатись у межах фахової аргументації, домінує у профільних групах, зорганізованих навколо ідеї захисту прав та розвитку української мови [7]. Остання дискурсивна позиція представлена переважно в публіцистичних текстах і виступах, тут українські громадяни, що говорять виключно або переважно російською, визнаються «запорукою війни в Україні <...>, чия мова робить... [Україну – О.М.] країною «русского мира» [6] і «окупантами, найбільшою проблемою України <...> відступниками, зрадниками і ренегатами» [17]. Логіка такого іншування ґрунтується на ресентиментному за своєю природою ототожненні колишньої метрополії (як ворога) та поєднуваних із нею ознак. Варто зауважити, що її використання не може бути виправдане й риторичним зверненням до концепції «російського світу» як аргументу, що ним прикривалась агресія, адже таким чином визнається виправданість, вмотивованість вчинених дій.

Водночас у науковому, аналітичному дискурсі продовжує бути присутньою позиція, в рамках якої обґрунтовується необхідність «повернутися до стану компромісу, що існував протягом 1989–2004 рр. у мовній політиці <...> сприяти

пошуку компромісних рішень, що формують основу нового суспільного договору» [13, с. 21], «запровадження мораторію на актуалізацію «контраверсійних питань» історичної пам'яті, мови, релігії тощо під час виборів і війни» [14, с. 31], стверджується, що спроби «однозначно ототожнити патріотизм з україномовністю справили гостро подразливий вплив на стан політичної культури суспільства, створили нові осі розмежування» [9, с. 120].

Така позиція задає логіку необхідності виключення зазначених культурних характеристик як із програми формування макрополітичної ідентичності, так і з переліку критеріїв визначення Іншого в цьому процесі. Визначені на основі як культурних, так і темпоральних критеріїв, межі такого Іншого незмінно будуть знаходитись всередині політичних кордонів держави. Радянський досвід, що не був підданий деконструкції, формує основу для додаткових соціальних кліважів, стаючи для частини громадян джерелом «культурної травми», а для інших – «віртуальною реальністю» і мрією про майбутнє, як повернення минулого.

Згідно з даними опитувань громадської думки, що проводилися в 2018 році, бажання відновлення СРСР (незалежно від його реальності) лишається актуальним для 33,3% опитаних, не бажають відновлення 66,1% і лише 0,6% опитаних не мають із цього приводу власної думки [16, с. 8]. Такий характер розподілу суспільної думки може бути потенційно дуже небезпечним для внутрішньої єдності країни, оскільки одночасно показує: 1) високий рівень актуальності питання (практично немає тих, кому питання байдуже); 2) значний відсоток населення, що підтримує вже неіснуючий конструкт макрополітичної ідентичності, який, по суті, заперечував сучасну українську макрополітичну ідентичність; 3) більшість, що негативно оцінює попередній досвід (яка підтверджується небажанням відновлення «порядків часів СРСР» [11, с. 24] і через це лояльну до іншування тих, хто з ними не згоден.

Водночас «радянський досвід», який визнається сукупністю експліцитно та імпліцитно трансльованих, як через практики соціалізації, так і засоби масової інформації, установок, щодо історичного минулого, усталених норм та природності інститутів, продовжує зумовлювати уявлення українців про різні аспекти соціального життя. Сформований набір нормалізованих і легітимованих практикою багаторічного використання уявлень про форми культурної, національної, мовної політики, зміст історичних подій, що не піддається рефлексії в публічному просторі, інструменталізується різними політичними акторами та впливає на вибір українцями векторів розвитку країни.

Уявлення про можливості вибудовування Іншого, критерії визначення меж якого задані набором етнокультурних ознак, зумовлені й значним

впливом примордіалістських поглядів і прийнятих у СРСР практик [2, с. 23–26; 3, с. 442–445].

Стійкість засвоєних уявлень знаходить свій вияв у сукупності суспільних поглядів про природу національних ознак, їхню стійкість та невід'ємність як базових критеріїв ідентичності індивідів та груп.

Як показують результати проведених Центром Разумкова опитувань, спрямованих на вивчення ідентичності українців, 73,9% опитаних відчувають свою належність до певної національності [8, с. 25]. Доволі мінливим виявляється уявлення українських громадян щодо того, що саме визначає національність людини. Якщо в 2007 р. число тих, хто вважає, що етнічне походження батьків (чи одного з них) визначає національну належність людини, становило 47,4%, то в 2016 р. їхня кількість скоротилась до 33,1%, в той же час зросла кількість таких, які визначають її як наслідок самовизначення чи місця постійного проживання: 23,3% і 9,9% у 2007 р., проти 24,5% і 14,4% у 2016 р. відповідно [18, с. 8; 10, с. 50].

Згідно з результатами опитування 2007 р., більшість українців (82,8%) вважала, що людина може належати лише до однієї національності, в той час як можливість належати до будь-якої кількості довільно обраних національностей чи загалом відмовитись визначати себе в таких категоріях, відкидали, відповідно, 68% та 55,1% опитаних [18, с. 9]. Як можна побачити, притаманне значній кількості українців розуміння національності передбачає її тлумачення як стійкої, визначеної зовнішніми факторами та однозначної характеристики.

Потребу в зазначенні національності громадянина у паспорті визнають 37,4%, при цьому домінують такі погляди в західних регіонах країни, де таку ініціативу підтримують 52,7% опитаних, в той час як найнижчі показники підтримки демонструють мешканці південних (25,6%) та східних (29,6%) областей [10, с. 51].

Мовна практика виявляється дуже тісно пов'язаною в суспільній свідомості з національною ідентичністю, головним чином через велику символічну вагу мови для українського суспільства. На наслідки такої пов'язаності звертають увагу О. Онух та Г. Хейл, спираючись на результати дослідження присвяченого вивченню національної ідентичності. Вони вказують на необхідність виділення «етнолінгвістичної ідентичності» для позначення специфічної форми ідентифікації, успадкованої від СРСР, яка «ставить «рідну мову» в центрі кожної великої групи (українців, казахів, грузинів), що мають власну територію (в українському випадку – союзу республіку), а також офіційну «рідну мову», яка трактувалась як важливий маркер, який визначає межу між групами» [4, с. 91].

Майже не поміченим лишається й інший підхід до вирішення проблеми розділення країни за мовною ознакою: апропріація російської мови, фор-

мування української російської, окремого варіанту мови, якою послуговується значна частина громадян країни і яка не передбачає «російського світу». Представлений у публічному просторі Т. Снайдером [15], такий підхід, схоже, поки не знаходить підтримки української політичної еліти, що може бути зумовлене як складністю його дискурсивної побудови, так і тим, що статус мови зберігає символічне значення, виступаючи «сублімацією» того кордону, який не побудований і не контролюваний. Водночас, оскільки образ Іншого завжди присутній у процесі формування макрополітичної ідентичності, необхідно докласти певних зусиль для того, щоб ця межа між Нами і Іншим формувалася за прийнятними в подальшій перспективі розвитку України критеріями і розділовими ознаками, які б проходили по лінії істотних принципів, певних значущих ідейних відмінностей, при цьому окреслювали кордон держави і не приводили до її розподілу.

Висновки. Значно впливають на практики конструювання макрополітичної ідентичності в сучасній Україні фактори, зумовлені комплексом засвоєних протягом ХХ століття теоретичних установок: примордіального трактування нації, успадкованого від Радянського Союзу та «романтичного націоналізму», що суттєво впливав на умонастрої інтелектуальної та політичної еліти в Центральній та Східній Європі. Вони істотно визначають набір нормалізованих критеріїв іншування, формують певний набір уявлень, що задає, в тому числі, кордони, які визначають образ Іншого.

Водночас істотно травматичний, не деконструйований історичний досвід створює основу для прагнень певної компенсації, складання ресентиментного типу свідомості, характерного для постколоніальних суспільств. Зокрема, поєднання характеристик радянського і російського, послідовно вкорінюване в практиці радянського ідеологічного дискурсу, стає підставою для вибудовування складного образу Іншого, що ґрунтується на темпоральних, спатіальних і культурних (у широкому розумінні, що включає наративи історичної пам'яті, мовні, етнічні та культурні характеристики) основах.

Неспроможність політичних еліт сучасної України дійти компромісу щодо стратегії формування макрополітичної ідентичності, створила сприятливі умови задля формування альтернативних образів Іншого як зовнішніми, так і внутрішніми політичними акторами. Серед актуалізованих поточним станом розвитку країни альтернатив впливовим лишається намагання побудови такого Іншого на основі комплексу культурних, національних, мовних характеристик, поєднаних із відповідним чином інтерпретованими образами минулого. Для України, розділеної за культурною ознакою, вибудовування на її основі образу Іншого, чий кордон будуть зна-

ходитися всередині країни, може розглядатися як помилка конструювання, що несе ризики для спрямованої на об'єднання стратегії макрополітичної ідентичності та цілісності країни.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Bilenky S. Romantic Nationalism in Eastern Europe: Russian, Polish and Ukrainian Political Imaginations. Stanford: Stanford University Press, 2012. 389 p.
2. Brubaker R. Nationalism Reframed. Nationhood and the National Question in the New Europe. New York: Cambridge University Press, 1996. 202 p.
3. Martin T. The Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923–1939. Ithaca and London: Cornell University Press, 2001. 496 p.
4. Onuch O., Hale H.E. Capturing Ethnicity: The Case of Ukraine // *Post-Soviet Affairs*. 2018. № 34. P. 84–106.
5. The concept of «nation»: Recommendation 1735 (2006) / Parliamentary Assembly of Council of Europe. URL: <https://pace.coe.int/en/files/17407>.
6. Ведучий пояснив, чому вигнав гостя, який принципово не хотів розмовляти українською. *Gazeta.ua*. URL: <https://bit.ly/3FJD5II>.
7. «Двомовність для України – це поцілунок смерті» – інтерв'ю з професором Колумбійського університету Юрієм Шевчуком. *Громадське Телебачення*. URL: <https://bit.ly/3oZYSzy>.
8. Ідентичність громадян України: ціннісно-орієнтаційний аспект. *Національна безпека і оборона*. 2017. № 1-2. С. 3–61.
9. Нагорна Л.П. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань. Київ : ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. 272 с.
10. Особливості ідентичності громадян України, проблеми та перспективи консолідації суспільства. *Національна безпека і оборона*. 2016. № 7-8. С. 3–74.
11. Політична культура і парламентаризм в Україні: сучасний стан та основні проблеми. *Національна безпека і оборона*. 2017. № 3-4. С. 2–111.
12. Процес формування спільної загальнонаціональної ідентичності громадян: чинники впливу, основні засади і напрями. *Національна безпека і оборона*. 2017. № 1-2. С. 77–88.
13. Розумний М. Політика ідентичності: основні завдання та механізми реалізації: Наукова доповідь. URL: <https://bit.ly/3DBuHCX>.
14. Суший О. Проблема колективної травми в українському соціумі та пошук стратегій її опанування. *Наукові записки ІПіЕНД*. 2014. № 6. С. 18–32.
15. Тімоті Снайдер – про потребу Інституту російської мови в Україні, Зеленського і Вакарчука. *Громадське Телебачення*. URL: <https://bit.ly/2YMfzDy>.
16. Україна напередодні року виборів: запити суспільства, позиції політичних акторів, контури нової влади. *Національна безпека і оборона*. 2018. № 3-4. С. 2–92.
17. Фаріон: Російськомовні українці – найбільша проблема України. Це відступники, зрадники, ренегати. *Інтернет-видання Гордон*. URL: <https://bit.ly/2YRIztO>.
18. Формування спільної ідентичності громадян України: перспективи і виклики. *Національна безпека і оборона*. 2007. № 9. С. 3–27.

REFERENCES:

1. Bilenky S. (2012). Romantic Nationalism in Eastern Europe: Russian, Polish and Ukrainian Political Imaginations. Stanford: Stanford University Press [In English].
2. Brubaker R. (1996). Nationalism Reframed. Nationhood and the National Question in the New Europe. New York: Cambridge University Press [In English].
3. Martin T. (2001). The Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923–1939. Ithaca and London: Cornell University Press. [In English].
4. Onuch O. & Hale H.E. (2018) Capturing Ethnicity: The Case of Ukraine. *Post-Soviet Affairs*, no. 34, pp. 84–106. [In English].
5. Parliamentary Assembly of Council of Europe (2006) The concept of «nation»: Recommendation 1735. URL: <https://pace.coe.int/en/files/17407>. [In English].
6. Gazeta.ua. (2017) Veduchyj poyasnyv, chomu vyhnav hostya, yakyj pryncypovo ne хотів розмовляти ukrayinskoyu [The presenter explained why he had expelled a guest who, in principle, did not want to speak Ukrainian]. URL: <https://bit.ly/3FJD5II>. [In Ukrainian].
7. Hromadske. (2017). «Dvomovnist» dlya Ukrayiny – це pocilunok smerti – interv'yu z profesorom Kolumbijskoho universytetu Yuriyem Shevchukom [“Bilingualism for Ukraine is a Kiss of Death” – interview with Columbia University professor Yuri Shevchuk]. URL: <https://bit.ly/3oZYSzy>. [In Ukrainian].
8. Centr Razumkova. (2017) Identychnist» hromadyan Ukrayiny: cinnisno-oriyentacijnyj aspekt [Identity of Ukrainian citizens: value orientations]. *Nacional»na bezpeka i oborona*, no. 1–2, pp. 3–61 [In Ukrainian].
9. Nahorna L. (2011). Sociokul»turna identychnist»: pastky cinnisnyx rozmezhuvan» [Sociocultural identity: traps of value distinction]. Kyviv: IPIEND im. I.F. Kurasa NAN Ukrayiny [In Ukrainian].
10. Centr Razumkova. (2016) Osoblyvosti identychnosti hromadyan Ukrayiny, problemy ta perspektyvy konsolidaciyi suspil»stva [Identity features of Ukrainian citizens, problems and prospects for consolidation of society]. *Nacional»na bezpeka i oborona*, no. 7–8, pp. 3–74. [In Ukrainian].
11. Centr Razumkova. (2017) Politychna kul»tura i parlamentaryzm v Ukrayini: suchasnyj stan ta osnovni problemy [Political culture and parliamentarism in Ukraine: current state and main problems]. *Nacional»na bezpeka i oborona*, no. 3–4, pp. 2–111 [In Ukrainian].
12. Centr Razumkova. (2017) Proces formuvannya spil»noyi zahal»nonacional»noyi identychnosti hromadyan: chynnyky vplyvu, osnovni zasady i napryamy [National Identity Formation: Influential Factors, Basic Principles and Areas of Focus]. *Nacional»na bezpeka i oborona*, no. 1–2, pp. 77–88 [In Ukrainian].
13. Rozumnyj M. (2011) Polityka identychnosti: osnovni zavdannya ta mexanizmy realizaciyi: Naukova dopovid» [Identity Policy: Main Objectives and Implementation Mechanisms: Scientific Report]. URL: <https://bit.ly/3DBuHCX>. [In Ukrainian].
14. Sushyj, O. (2014). Problema kolektivnoyi travmy v ukrayins»komu sociumi ta poshuk stratehij yiyi opanuvannya [The problem of collective trauma in the Ukrainian society and the search for coping

strategies]. Naukovi zapysky IPIEND, no. 6, pp. 18–32. [In Ukranian].

15. Hromadske. (2019). Timoti Snajder – pro potrebu Instytutu rosijjskoyi movy v Ukrayini, Zelensko ho i Vakarchuka [Timothy Snyder on the need for the Russian Language Institute in Ukraine, Zelenskyy and Vakarchuk]. URL: <https://bit.ly/2YMfzDy>. [In Ukranian].

16. Centr Razumkova. (2018). Ukrayina naperedodni roku vyboriv: zapyty suspilstva, pozyciyi politychnyh aktoriv, kontury novoyi vlady [Ukraine on the eve of election year: public demand, positions of political actors, outline of the new government].

Nacionalna bezpeka i oborona, no. 3–4, pp. 2–92. [In Ukranian].

17. Hordon. (2018). Farion: Rosijjskomovni ukrayinci – najbilsha problema Ukrayiny. Ce vidstupnyky, zradnyky, renehaty [Farion: Russian-speaking Ukrainians are Ukraine's biggest problem. These are apostates, traitors, renegades]. URL: <https://bit.ly/2YRlztO>. [In Ukrainian].

18. Centr Razumkova. (2007). Formuvannya spilnoyi identychnosti hromadyan Ukrayiny: perspektyvy i vyklyky [Shaping the Common Identity of Ukrainian Citizens: Perspectives and Challenges]. Nacionalna bezpeka i oborona, no. 9, pp. 3–27 [In Ukrainian].

Features of the influence of ethnocultural factors on the formation of macropolitical identity in Ukraine

Mendrin Oleksii Viktorovych

PhD Student at the Department of Political Science and Foreign Policy
Mariupol State University
Budivelnik Avenue, 129a, Mariupol,
Donetsk region, Ukraine

The influences of cultural factors on the formation of macropolitical identity in Ukraine are considered. The relevance of the study is due to a combination of factors, including the lack of internal consolidation of the macropolitical community, the lack of a clear political program for its formation. At the same time, the problem of constructing a macropolitical identity is actualized by the consequences of a weakly reflected reaction to external aggression.

The aim of the article is to study the influence of ethnocultural factors on the process of formation of macropolitical identity in Ukraine. In order to achieve the goal, the following tasks were solved: the historical preconditions that determined the modern conditions for involving cultural criteria in the formation of macropolitical identity were considered; the influence of ethnocultural factors on identity processes in Ukraine is studied; institutional ways of ethnic mobilization (management of cultural diversity) are identified, which do not contradict the task of ensuring the consolidation of the modern Ukrainian macropolitical community.

The theoretical and methodological basis of the study is the constructivist paradigm. The application of general scientific methods of analysis, synthesis, comparative and historical analysis, as well as the generalization of the obtained results, – ensured the achievement of the goal of research and solution of the tasks.

It is concluded that the practices of constructing macropolitical identity, which are widespread in Ukraine, are due to a set of theoretical attitudes mastered during the twentieth century and the influence of Soviet policy of identity formation. It is determined that such a traumatic experience, by its influence, forms certain social moods, typologically inherent in both post-Soviet and, to some extent, postcolonial societies, which significantly affects the political process. In particular, one of such influences is the idea of the primordial nature of national features, the significant involvement of cultural characteristics in the construction of the image of the Other, as well as the resentment, by its nature, attempt to define such the Other as antagonistic. It is noted that the tendency of othering on the basis of cultural criteria – creates certain risks of «imagination» of the Other in the political borders of the state, which may negatively affect the development of a strategy for the formation of macropolitical identity in Ukraine.

Key words: macropolitical identity, language practice, the Other, Soviet Union, ethnocultural diversity management.